

TÜRKÇEYİ YABANCI DİL OLARAK ÖĞRENERLERİN YAZILI ANLATIM HATALARI: SUDAN ÖRNEĞİ

Araştırma Makalesi

Eda ARAT *

Geliş Tarihi: 26.05.2021 | Kabul Tarihi: 08.06.2021 | Yayın Tarihi: 30.06.2021

Özet: Herhangi bir yabancı dilde duygu ve düşünceleri yazılı olarak aktarabilmek oldukça uzun bir süreç gerektirir. Bir yabancı dili öğrenmek ve bu yabancı dilde kendini yazarak ifade edebilmek ancak bazı becerilerin kazanılması ile gerçekleşebilir. Yazma becerisini kazanmak ve geliştirmek ise öğrenilen bilgilerin özümsemesi ve deneyim kazanılması sonucunda olabilmektedir. Kişilerin ana dilini kullanırken dahi çeşitli hatalar yaptıkları düşünüldüğünde öğrenilen yabancı bir dilde yazma becerisinin geliştirilmesi esnasında da çeşitli hataların yapılması da oldukça normal bir durumdur. Bu çalışma, Sudan'da Türkçe öğrenenlerin yazılı anlatımlarında yaptıkları hataların tespit edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, Sudan'da A2 seviyesinde Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki hatalarının ve bu hataların yapılma nedenlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla, Sudan'da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen 10 öğrenciye serbest ve güdümlü yazma konuları verilmiş ve bu konularda ikişer adet kompozisyon yazmaları istenmiştir. Bu kompozisyonlar iki haftalık süre içerisinde öğrencilerden toplanmıştır. Çalışmada, öğrencilerin yazılı anlatımlarının incelenmesi sonucunda elde edilen verilere dayanarak öğrenme yanlışlarının ve eksikliklerinin tespit edilmesinde ve değerlendirilmesinde kullanılan yanlış çözümleme yaklaşımı kullanılmıştır. Verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen veriler; ses bilgisi hataları, biçim bilgisi hataları, söz dizimi hataları, sözlüksel-anlamsal hatalar, yazım-noktalama hataları şeklinde sınıflandırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin en çok yanlış yaptıkları noktaların ses bilgisi ve biçim bilgisi açısından olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sudan, yabancı dil olarak Türkçe, yanlış çözümleme, yazılı anlatım, yazma becerisi.

WRITTEN EXPRESSION ERRORS OF THOSE LEARNING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE: SUDAN SAMPLE

Research Article

Received: 26.05.2021 | Accepted: 08.06.2021 | Published: 30.06.2021

Abstract: It takes a very long process to be able to convey feelings and thoughts in written form in any foreign language. Learning a foreign language and expressing yourself in this foreign language by writing can only be achieved by gaining some skills. Acquiring and improving writing skills can be as a result of assimilation of learned information and gaining experience. Considering that people make various mistakes even when using their native language, it is quite normal to make various mistakes during the development of writing skills in a learned foreign language. This study was prepared in order to determine the mistakes made by Turkish language learners in Sudan in their written expressions. In the study, it was aimed to determine the mistakes in written expressions of foreign students learning Turkish at A2 level in Sudan and the reasons for these mistakes. For this purpose, free and guided writing subjects were given to 10 students learning Turkish as a foreign language in Sudan and they were asked to write two essays on these subjects. These compositions were collected from the students over a two-week period. In the study, based on the data obtained as a result of the examination of the written expressions of the students, the error analysis approach was used in the detection and evaluation of learning errors and deficiencies. Content analysis, one of the qualitative research methods, was used in the analysis of the data. The data obtained; phonetic errors, morphological errors, syntax errors, lexical-semantic errors,

* Uzman Yardımcısı; Yunus Emre Enstitüsü, Ankara; edapolatarat@gmail.com
ID 0000-0002-9443-6985

spelling-punctuation errors. According to the findings of the research, it was seen that the points that the students made the most mistakes were in terms of phonetics and morphology.

Keywords: Errors analysis, Sudan, Turkish as a foreign Language, writing skills, written expression.

Giriş

Dil, toplumu oluşturan bireylerin tarihini, değerlerini ve kültürünü yansıtan en önemli iletişim aracıdır. Bu yansıyan değerler, dil aracılığıyla sözlü ve yazılı olarak geçmişten günümüze, nesilden nesle aktarılmaktadır. İletişimin temel taşıyıcısı olan dili kullanarak insanlar, toplumlar yüzyıllar boyunca birbirleriyle etkileşime girmiştir. Bu etkileşimin sonucunda siyasi, ekonomik ve kültürel sebeplerden dolayı başka bir milletin dilini öğrenme veya kendi dilini başka milletlere öğretme arzusu kendini göstermiştir. Özellikle son yıllarda değişen dünya düzenine ayak uydurma çabası ve çağın gerisinde kalmama düşüncesinin baş göstermesiyle beraber bireyler, yabancı dil öğrenmenin önemini daha çok fark etmiş ve yabancı dil öğrenimine olan ilgi her geçen gün artmaya başlamıştır. Günümüzde iletişim teknolojilerinin gelişmesi, uluslararası ilişkilerin artması, ticari ve ekonomik iş birliklerinin yapılması, eğitim olanaklardan daha çok faydalanabilme imkânlarının bulunması gibi sebeplerden dolayı bireyler yabancı bir dili iyi bir düzeyde bilmenin bir gereklilik olduğunun bilincine varmıştır. Bu ihtiyaçlar çerçevesinde özellikle son yıllarda, yabancı dil öğretimi alanında yapılan çalışmaların da hız kazandığı görülmektedir.

Tarihi binlerce yıl öncesine dayanan, dünyanın en köklü ve zengin dilleri arasında yer alan Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin Hun, Göktürk ve Uygur Devletleri zamanında yapıldığı (Biçer, 2012) bilinse de bu konuda hazırlanmış olan ilk eserin Karahanlı döneminde Kaşgarlı Mahmut tarafından Araplara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış olan Divanü Lugati't-Türk adlı eser olduğu söylenebilir (Göçer & Moğul, 2011, s. 798). Sonraki dönemlerde de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik eserler kaleme alınmış, bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Özellikle Osmanlı Devleti döneminde Avrupa ile kurulan ilişkilerin kuvvetlenmesi nedeniyle Türkçeye olan ilginin artması, Avrupa'daki bazı üniversitelerde Türkoloji bölümlerinin açılmasına sebep olmuştur (Adıgüzel, 2001, s. 30).

Cumhuriyet döneminde Türk Dili Tetkik Cemiyetinin kurulmasıyla beraber Türkçeye ve Türkçenin öğretimine verilen önem artmış ve bu yönde yapılan çalışmalar hız kazanmıştır (Biçer, 2012, s. 127). Türkiye'de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi amacıyla girişimlerde bulunan ilk kurum 1958 yılında Robert Koleji ismiyle kurulan ve 1974 yılından itibaren Yabancı Diller Bölümünde Türkçe eğitimi veren Boğaziçi Üniversitesi'dir (Özdemir, 2018, s. 13). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanına kurumsal bir boyut kazandıran ilk kurum ise 1984 yılında kurulan Ankara Üniversitesi TÖMER'dir. Bu kurumlar aynı zamanda Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında ilk kaynakların hazırlanmasına da öncülük etmişlerdir.

Günümüzde yurt içinde özel ve resmî kurumlara bağlı dil öğretim merkezleri; yurt dışında ise üniversitelerin Türkoloji bölümleri, Yunus Emre Enstitüsü, TİKA, Milli

Bakanlığı, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Manas Üniversitesi vb. kurumların aracılığıyla Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Her yıl yurt içinde ve yurt dışında bu kurumlar sayesinde binlerce öğrenciye Türkçe eğitimi verilmektedir. Özellikle yurt dışında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarımızın gayretleriyle Türkçeye olan talep karşılanmaya çalışılmakta ve dünyanın hemen her yerinde Türkçe konuşur sayısı artmaktadır. Özellikle son yıllarda Türkçeye olan ilgi ve ihtiyacın artış gösterdiği ülkelerden biri de Sudan'dır.

Bilindiği üzere başkenti Hartum olan Sudan Cumhuriyeti'nin resmi dili Arapçadır. Türkler ile Sudanlılar arasındaki ilk temaslar ise Tolunoğulları dönemine rastlamaktadır. Tolunoğulları kurmuş oldukları ordularda Sudanlı kölelere yer vermiş, sonraki dönemlerde Mısır'da kurulan devletler de bu uygulamaya devam etmişlerdir. Türklerin sık sık Sudan'a seferler düzenlemesi de Türk-İslam etkisinin Sudan'da yayılmasına zemin hazırlamıştır (Zengin, 2013, s. 11-12). Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethinden sonra Osmanlı Devleti, Sudan üzerinde de etkisini artırmış ve böylece Osmanlı-Sudan temasları kuvvetlenmiştir (Yılmaz, 2018, s. 153). Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa döneminde ise Sudan tamamen Osmanlı topraklarına katılmıştır. 1883'te hukuken Osmanlı idaresinde olan Sudan fiilen İngiltere'nin himayesi altına girmiştir. (Zengin, 2013, s. 67). İngiltere, Birinci Dünya Savaşı sırasında ise Sudan'ı resmen işgal etmiştir. Sudan, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bağımsızlığını kazanmıştır. Devicioğlu'na (2017, s. 1-2) göre Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu ilk yıllarda uluslararası meselelerden kaynaklı olarak Afrika ile güçlü ilişkiler kurulamamış ancak 1998 yılında "Afrika Açılım Eylem Planı" ile ilişkiler güçlendirilmeye çalışılmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde Afrika Açılım Stratejisi ile güçlü ilişkiler kurulmaya başlanmıştır.

Sudan'da Türkçe öğretimi çalışmaları ise 1995 yılında özel teşebbüslerle Hartum'da bir Türkçe kursu açılmasıyla başlamıştır. Bu kurs sonrasında Fatih Sultan Mehmet Koleji adıyla okula dönüştürülerek eğitim faaliyetlerine devam etmiştir (Zengin, 2013, s. 127).

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)'nın 2006 yılında Hartum Ofisi'nin kurulması ile iki ülke arasındaki ilişkiler artırılmıştır. 2007 yılından itibaren Türkçe kursları açılarak Sudan'da Türkçe öğrenmek isteyenlere Türkçe dersleri verilmiştir. Bu kurslarda verilen dersler 2013 yılına kadar devam etmiştir.

Hartum'da bulunan Sudan Kur'an-ı Kerim ve İslami Bilimler Üniversitesi Diller Fakültesinde 2011 yılında Türkoloji Projesi kapsamında Türkçe Bölümü açılmıştır. 2013 yılından bu yana ise Yunus Emre Enstitüsü tarafından her yıl üniversiteye Türk okutmanlar görevlendirilmektedir.

2016 yılında Hartum Yunus Emre Enstitüsü açılmış hem kültür merkezi içinde hem de merkez dışında Türkçe kursları açılarak Türkçe öğrenmek isteyenlere Türkçe dersleri verilmiştir. Bu kapsamda, Hartum Üniversitesinde ve Nyala Türk Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Türkçe kursları düzenlenmektedir.

Türkoloji Projesi kapsamında 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde Uluslararası Afrika Üniversitesinde Türkçe dersleri verilmeye başlanmıştır. Ayrıca Türkiye’de eğitim alma imkânı sunan Yurtdışı Türkler Başkanlığı’nın Türkiye bursları için lisans, yüksek lisans ve doktora mülakatları gerçekleştirilmekte (Kirik, 2018, s. 549) ve her yıl birçok öğrenci eğitim almak üzere Türkiye’ye gelmektedir.

Türkiye ve Sudan arasındaki ilişkilerin her geçen gün kuvvetlenmesi, ekonomik ve ticari faaliyetlerde artış yaşanması, Sudan’daki Türk işletmelerinin sayısının devamlı olarak artış göstermesi sebebiyle özellikle Türkçe bilen yerel halk için istihdam alanının oluşması, öğrencilere Türkiye’de lisans ve lisansüstü eğitim alma olanaklarının sunulması gibi nedenlerden dolayı Sudan’da Türkiye’ye ve Türkçeye olan ilgi ve talep gün geçtikçe artmaya devam etmektedir.

1. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Yazma Becerisi

Yazma, tıpkı konuşma gibi insanların duydukları, düşündükleri, planladıkları ya da yaşadıklarını yazı yazarak aktarmalarını sağlayan iletişim kurma yoludur (Sever, 2004, s. 24). Bireylerin herhangi bir konuda duygu, düşünce, hayal, istek veya ihtiyaçlarını belirli kurallar ve bütünlük içerisinde yazıya geçirmesine yazma denilmektedir (Göçer, 2010, s. 178). Bu noktadan hareketle, yazmanın dilin gerektirdiği kurallar çerçevesinde duygu, düşünce, istek, ihtiyaç veya olayların çeşitli sembollerden faydalanarak anlatmak olduğu söylenebilir.

Murcia (1991) yazı yazmanın, ikinci dilde veya yabancı dilde en doğru ve en tutarlı şekilde düşünceleri ifade etme becerisi olduğunu belirtmektedir. Herhangi bir dili öğrenmek ve öğrenilen bu dilde kendini yazarak ifade edebilmek belirli yetilerin kazanılmasını gerektirmektedir. Bu yetilerin kazanılması ve geliştirilmesi ise ancak hedef dilde kazanılan deneyimler sonucunda gerçekleşebilir. Fakat yazma becerisinin kazanılması ve geliştirilmesi sırasında çeşitli yanlışların yapılması da oldukça normal bir durumdur. Corder’e (1967, s. 161) göre bireyler ana dili kullanımları sırasında dahi yazılı anlatımlarında çeşitli hatalar yapmaktadırlar. Bu noktadan bakıldığında, yabancı bir dilin öğrenilmesi ve yazılı anlatımlarda kullanılması sırasında bazı hataların yapılmasının öğrenme sürecinin doğal bir parçası olduğu söylenebilir.

Yazma, konuşma becerisi ile beraber anlatma becerisinin temelini oluşturmakta ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylerin Türkçeyi kullanırken en çok ihtiyaç duydukları beceriler arasında bulunmaktadır (Boylu & Çangal, 2015, s. 351). Ayrıca yazma becerisinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen kişilerin en çok zorlandıkları alanlardan biri olduğu bilinmektedir. Yazma becerisi, kazandırılması ve geliştirilmesi en son ve en zor olan dil becerisi (Demirel, 2003) olmakla beraber yalnızca yabancı dil öğretiminde değil ana dili öğretiminde de en zor geliştirilen beceri olarak algılanmaktadır (Ceran vd., 2015, s. 478). Yazma becerisinin yabancı dil öğretiminde en son ve zor geliştirilen becerilerden biri olmasının temel nedeni ise bu becerinin diğer becerilerin gelişimine bağlı olmasıdır. Ayrıca yazma becerisinde öğrenciler öğrenmiş oldukları bilgileri işleyerek somut bir şekilde ürün olarak ortaya koyabilmektedir.

Yabancı dil öğretiminde yazma becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesinde hedeflenen temel amaç, kişilerin yazılı anlatımlarında Türkçeyi kullanırken dilin kurallarına bağlı kalarak duygu ve düşüncelerini aktarabilmesidir (Tiryaki, 2013, s. 38).

Yabancı dil öğrenen kişilerin kendilerini yazarak ifade etmeleri esnasında yaptıkları hataların çeşitli sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir. Richards'a (1974, s. 174-176) göre yazma becerisinde karşılaşılan hatalar; aşırı genelleme, kuralların kural dışı alana taşınması, kuralların eksik kullanılması ya da kuralların doğru bir şekilde öğrenilmemesinden kaynaklanmaktadır. Adalar Subaşı (2010, s. 9) ise bu nedenler arasında ana dilde bulunan dil bilgisi yapılarının, sözcüklerin ve cümle yapılarının farklılık göstermesi ve hedef dilin başka bir dil ailesinde yer almasından dolayı temel özelliklerinin farklılık taşımasından kaynaklandığını belirtmektedir.

Yabancı dil öğreniminde yazma becerisinin geliştirilmesi uzun bir süreci kapsamaktadır. Bu süreç içerisinde, dil öğrenen kişilerin dili kullanırken çeşitli hatalar yapması kaçınılmaz bir durumdur. Öğrencilerin yaptıkları yanlışların dil öğrenme sürecinde edindikleri bilgiler ile düzeltilmesi ve bu hataların süreç içerisinde giderilmesi mümkündür. Yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik olarak yapılan etkinlikler dil öğretim sürecinin değerlendirilmesine, dil öğreniminin ne boyutta gerçekleştiğine, öğrenme eksikliklerinin neler olduğuna dair bilgiler sunmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde, öğrencilerin yazılı anlatımlarının değerlendirilmesi ve hatalarının incelenmesi dil öğreniminde ortaya çıkan sorunların giderilmesinde faydalı olacaktır.

Son yıllarda Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazma becerisinde yaptıkları hatalar üzerine birçok çalışma hazırlandığı görülmektedir. Bu çalışmalardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Ersoy (1997) “*Türkçe Öğrenen Yabancıların Yazılı Anlatım Yanlışlarının Dil Bilgisi Açısından Değerlendirilmesi*” adlı yüksek lisans tezinde farklı ülkelerden gelen 150 öğrencinin yazılı anlatımlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin sesbilimsel açıdan en çok büyük ünlü uyumunda, biçimbilimsel açıdan eylem çekimi, ad çekimleri ve belirtme durum ekinde, sözdizimi açısından ise en çok nesne+yüklem uyumunda hata yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Adalar Subaşı (2010) “*TÖMER'de Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Arap Öğrencilerin Kompozisyonlarında Hata Analizi*” adlı çalışmasında Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama Merkezinde 2009 yılında Temel, Orta ve Yüksek düzeylerde Türkçe öğrenen yirmi Arap öğrencinin yazılı anlatımlarını incelemiş ve araştırma sonucunda, öğrencilerin yapmış oldukları hataların çoğunlukla ana dilin hedef dile etkisi sonucu ortaya çıkan hatalar olduğunu tespit etmiştir.

Büyükkiz ve Hasırcı (2013) “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarının Yanlış Çözümleme Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi*” adlı çalışmada, B2 seviyesinde Türkçe öğrenen 42 öğrencinin yazılı anlatımlarını yanlış çözümleme yaklaşımına göre incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin hatalarının çoğunlukla dil bilgisel ve yazım-noktalamadan kaynaklandığı belirlenmiştir.

İnan (2014) “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen İranlıların Yazılı Anlatımlarının Hata Analizi Bağlamında Değerlendirilmesi*” adlı çalışmasında, Tahran Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde B2 düzeyindeki 71 öğrencinin yazılı anlatımlarını inceleyerek Türkçe öğrenen İranlıların yazılı anlatımlarında yazım, noktalama ve ses bilimsel, sözcük-anlamsal, biçim-söz dizimsel ve süreç temelli yanlışlar yaptığı sonucuna ulaşmıştır.

Çerçi vd. (2016) “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarına Yönelik Yanlış Çözümlemesi*” adlı çalışmada, Gaziantep Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezinde A1 seviyesinde öğrenime başlayıp C1 seviyesinde sertifika olarak öğrenimini tamamlamış 14 öğrencinin yazılı anlatımlarını incelemiştir. Elde edilen veriler; dil bilgisi yanlışları, söz dizimsel yanlışlar, sözcük seçiminden kaynaklanan yanlışlar ve yazım-noktalama yanlışları olarak sınıflandırılmıştır.

Boylu vd. (2017) “*Yanlış Çözümleme Yaklaşımına Göre Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen B1 Seviyesi Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Değerlendirilmesi*” adlı çalışmada, B1 seviyesinde farklı ülkelerden 50 öğrencinin yazılı anlatımlarını incelemiştir ve elde edilen verileri; ses bilgisi yanlışları, dil bilgisi yanlışları, söz dizimi yanlışları, sözcük bilgisi yanlışları ve noktalama yanlışları şeklinde sınıflandırmıştır. Araştırma sonucunda, temel seviyede anlatılan dil bilgisi konularına yönelik yaptıkları hataların A2 ve B1 kuruna göre daha fazla olduğu, öğrencilerin seviyesinin B1 olmasına rağmen yazılı anlatımlarında A1 seviyesindeki gramer yapılarını daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir.

Barcin (2019) “*Türkçe Öğrenimi Gören Kırgız Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarındaki Ek Yanlışları*” adlı çalışmasında, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunda B2 seviyesinde Türkçe öğrenen 28 Kırgız öğrencinin yazılı anlatımlarını incelemiştir ve araştırma sonucunda öğrencilerin en çok hâl eklerinde ve fiilden isim yapan eklerde hata yaptıklarına ulaşmıştır.

Kahraman (2019) “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen ve Ana Dili Arapça Olan Öğrencilerin Yazma Becerisinde Yaptıkları Yanlışların Çözümlemesi*” adlı yüksek lisans tezinde, İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinde A1 ve A2 seviyelerinde Türkçe öğrenen 80 öğrencinin yazılı anlatımlarını yanlış çözümleme yaklaşımına göre incelemiştir. Araştırma sonucunda, A2 düzeyinde daha çok hata yapıldığı ve bu hataların çoğunluğunun yazım ve noktalamadan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Gürler (2019) “*Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Suriyeli Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarında Hata Çözümlemesi*” adlı yüksek lisans tezinde Batman Üniversitesi Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezinde B1 seviyesinde Türkçe öğrenen 27 Suriyeli öğrencinin yazılı anlatımlarını incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin en çok ses bilimsel hatalar ile yazım ve noktalama hataları yaptıklarını tespit etmiştir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı

Yazma becerisinin diğer dil becerilerine oranla daha zor kazanıldığı ve geliştirildiği bilinen bir gerçektir. Hâlihazırda, bu beceriye yönelik olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde Sudanlı öğrencilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları hataların tespitine ve bu hataların nedenlerine yönelik herhangi bir çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde, her öğrenci grubunda yazma becerisinin kazanılmasında ve geliştirilmesinde çeşitli sorunlar yaşandığı gibi Sudan’da Türkçe öğrenenlerin de yazma becerisinde bazı sorunlarla karşılaşmakta ve bu öğrencilerin de yazılı anlatımlarda çeşitli hatalar yaptıkları görülmektedir. Bu araştırmanın amacı, Sudan’da A2 seviyesinde Türkçe öğrenenlerin yazılı anlatımlarında yaptıkları hataları tespit etmek ve bu hataların nedenlerinin belirlenerek giderilmesine yönelik olarak öneriler sunmaktır.

Bu amaç doğrultusunda Sudan’da A2 seviyesinde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatım hatalarını konu edindiğimiz araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Ses bilgisi hataları nelerdir?
2. Biçim bilgisi hataları nelerdir?
3. Söz dizimi hataları nelerdir?
4. Sözlüksel-anlamsal hataları nelerdir?
5. Yazım ve noktalama hataları nelerdir?

2.2. Araştırmanın Yöntemi

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Sudanlıların Türkçe yazılı anlatımları, hata analizi olarak da adlandırılan yanlış çözümlene yaklaşımına göre değerlendirilmiştir. Yanlış çözümlene yaklaşımı, 1960’larda ortaya çıkan ve öğrencilerden elde edilen verilerin incelenerek öğrenme yanlışlarının ve eksikliklerinin tespit edilip sınıflandırılması ve değerlendirilmesi sonucunda bu yanlışların ve eksikliklerin çözümüne yönelik önerilerde bulunulmasını kapsamaktadır (Yılmaz & Bircan, 2015).

Çalışmada elde edilen verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.” (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 227).

2.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Sudan’da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A2 düzeyinde on öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrenciler çalışmaya gönüllü olarak katılmışlardır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, öğrencilere verilen çeşitli konu başlıklarında ikişer adet yazma etkinliğinden elde edilmiştir. Araştırmada, çalışma grubuna güdümlü ve serbest yazmaya dayalı bir takım yazma etkinlikleri uygulanmıştır. Öğrencilere birer hafta aralıklarla yazılı anlatım konuları verilmiş ve veriler iki haftalık süre içerisinde toplanmıştır. Öğrencilerin seviyesi dikkate alınarak belirlenen konular şöyledir: Aile, hayat, seyahat, teknoloji, spor-sağlık, ülkeler, şehirler, gelecek hakkındaki planlar, tatil, özel günler, arkadaşlık.

Araştırmada elde edilen veriler; ses bilgisi hataları, biçim bilgisi hataları, söz dizimi hataları, sözlüksel-anlamsal hatalar ve yazım-noktalama hataları şeklinde sınıflandırılmıştır.

3. Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Sudanlıların yazılı anlatımlarında sıklıkla karşılaşılan hatalar gruplandırılmıştır.

3.1. Ses Bilgisi Hataları

3.1.1. Büyük ünlü uyumu ile ilgili hatalar

Yazılı anlatımlarda en çok karşılaşılan hatalardan biri büyük ünlü uyumu ile ilgilidir. Toplamda 36 adet hata tespit edilmiştir. Bu hatalardan bazıları şu şekildedir:

- “Benim annemin adı Nora.” (annemin)
- “Bayram namazını Cumhurbaşkanlığı sarayında kıldık.” (sarayında, kıldık)
- “Bu tatili hiçbir zaman unutmayacağım.” (unutmayacağım)
- “Bir güzel ev alacağım.” (alacağım)
- “Öğretmenim bir mektup yazmamı istedi. Ben de seni hatırladım.” (yazmamı, hatırladım)
- “Ben Bahri’de çalışıyorum.” (Bahri’de, çalışıyorum)
- “Gelecekte ailemle Ankara’ya gideceğiz ve orada otureceğiz.” (oturacağız)
- “Sağlıklı olmak için bol bol faydalı yemekler yemeliyim.” (yemeliyim)

Bu bölümdeki hatalar genellikle kalın ünlülerin ince olarak yazılmasından kaynaklanmaktadır. Arapçada “ü” ve “ı” ünlülerinin bulunmaması sebebiyle (Polat, 1998, s. 32) Türkçede bulunan “ı” ünlüsü sıklıkla “i” şeklinde yazılmaktadır. Bu, ana dili Arapça olan öğrencilerin yazılı anlatımlarında sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Ayrıca Gürler’e (2019, s. 73) göre Arapçada büyük ünlü uyumunun bulunmamasından kaynaklı olarak Türkçe öğrenen ve ana dili Arapça olan öğrenciler yazılı anlatımlarında kullandıkları sözcüklerde ve eklerde bu uyuma ait kuralı uygulamakta problem yaşamaktadırlar. Sudanlı öğrencilerin de ana dilinin Arapça olduğu göz önüne alındığında yapılan bu hataların ana dilin hedef dili olumsuz etkilemesinden kaynaklandığı söylenebilir.

3.1.2. Ünsüz benzeşmesi ile ilgili hatalar

Yazılı anlatımlarda karşılaşılan yanlışlardan biri de ünsüz benzeşmesidir. Ünsüz benzeşmesi ile ilgili hatalara toplamda 3 defa rastlanmıştır.

- “Sadece yabancı kitapları tercih ederim.” (kitapları)
- “Birkaç yıldan beri kitab okumayı başladım.” (kitap)
- “Biz yirmi bir haziranda İstanbul’a gıtdık.” (gittik)

Bu bölümde yapılan hatalar genellikle Türkçedeki "ç, g, ğ, j, p, v" ünsüzlerinin Arapçada bulunmamasından kaynaklı olarak öğrencilerin bu sesleri kullanırken zorluk yaşamalarından kaynaklanmaktadır. Kahraman (2019, s. 105), ana dili Arapça olan öğrencilerin bu sesleri algılamada problem yaşadıklarını, bu nedenle de yazılı anlatımlarında ana dillerinden olumsuz aktarım yaparak özellikle "ç" yerine "c" ve "p" yerine "b" ünsüzlerini sıklıkla kullandıklarını belirtmektedir. Sudanlı öğrencilerin yazılı anlatımları incelendiğinde özellikle “p” ünsüzü yerine “b” ünsüzünü kullandıkları görülmektedir.

3.1.3. Ses düşmesi ile ilgili hatalar

Yazılı anlatımlarda ses düşmesi ile ilgili olarak 5 hatayla karşılaşılmıştır. Bu hatalar şunlardır:

- “Benim şehirimde çok güzel yerler var.” (şehirimde)
- “Şehirimde hava çok iyi değildir. Ve burası çok kalabalık.” (şehirimde)
- “Nil nehri dünyanın en uzun nehridir” (nehridir)
- “O futbol ve basketbol oynamayı çok seviyor.” (oynamayı)

Bu bölümdeki hatalar, ünlü düşmesi kuralının Arapçada bulunmamasından kaynaklı olarak öğrencilerin ana dilinden olumlu bir aktarım yapmaları sonucunda gerçekleşmektedir (Kahraman, 2019, s. 109). Ayrıca Ana dili Arapça olan Sudanlı öğrencilerin bu hatayı yapmalarının nedeni olarak Türkçe dil bilgisi kurallarını eksik veya yanlış öğrenmeleri sebebiyle kuralı uygulamamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

3.1.4. Seslerin yazımı ile ilgili hatalar

Birbirine yakın seslerin yanlış yazıldığı 13 adet hata tespit edilmiştir. Bu hatalardan bazıları şu şekildedir:

- “O özel bir şirkette çalışıyor.” (şirkette)
- “Türkiye’deki her şey çok güzel.” (güzel)
- “Bu şekel arkadaşlara dikkat etmeliyiz.” (şekil)
- “İnsanlar Nil Nehri’nin kınarında yürüyüş yapmaktan hoşlanıyorlar.”(kenarında)
- “ Bir gün bir öğretmenim bana mücdeyi verdi.” (müjdeyi)

Bu bölümdeki hatalar genellikle Arapça ve Türkçe alfabe farklılığından kaynaklanmaktadır. Türkçe öğrenen Sudanlılar, genellikle birbirine yakın sesleri

karıştırma eğilimi göstermektedirler. Gürler'e (2019, s. 77) göre Arapçada ünlüler arasındaki ayırımın net olmayışı sebebiyle Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler bu sesleri yazarken hata yapmaktadırlar. Türkçede bulunup Arapça da bulunmayan seslerin yazımında da öğrencilerin sıklıkla hata yaptığı görülmektedir.

3.1.5. Ünlü daralması ile ilgili hatalar

Yazılı anlatımlarda ünlü daralmasında yapılan hatalarla sadece 2 defa karşılaşılmıştır.

- “Hartum’da nüfus 8 milyonu geçiyor.” (geçiyor)
- “Biz birbirimizi anlarız.” (anlıyoruz)

Bu bölümdeki hataların şimdiki zaman ekinin kullanıldığı yerlerde yapıldığı görülmektedir. Ünlü daralması kuralı belirli noktalarda kullanılan bir kuraldır (Kahraman, 2019, s. 111). Bu nedenle öğrenciler bu kuralı göz ardı ederek uygulamaları gereken yerlerde uygulamamışlardır.

3.1.6. Yabancı kökenli kelimelerin yazımı ile ilgili hatalar

Yabancı kökenli kelimelerde toplamda 7 adet hata yapıldığı görülmüştür. Bu hatalardan bazıları şu şekildedir:

- “Benim şehrimde sıklıkla elecktrik kesiliyor.” (elektrik)
- “Ben İngilizce çok iyi biliyorum.” (İngilizce)
- “Teknoloji hayatımızı kolaylaştırıyor.” (Teknoloji)

Bu bölümdeki hatalar genellikle İngilizcenin hedef dile olan etkisinden kaynaklanmaktadır. Kahraman (2019, s. 116), bu tür hataların öğrencilerin ana dilinden veya diğer yaygın yabancı dillerden olumsuz dil aktarımı yapmalarından kaynaklandığını belirtmektedir. Gürler (2019, s. 99) ise öğrencilerin bu hataları yapmalarında Türkçe sözcüklere tam anlamıyla hâkim olmamalarının ve kelime hazinelerinin yeterli olmayışının neden olduğunu ifade etmektedir. Örneklerde de görüldüğü üzere Sudanlı öğrenciler, Sudan’da yaygın olarak kullanılan İngilizceden olumsuz aktarım yapmaktadır.

3.2. Biçim Bilgisi Hataları

3.2.1. Çokluk eki ile ilgili hatalar

Çokluk eki ile ilgili hatalara yönelik olarak yazılı anlatımlarda 11 adet hatayla karşılaşılmıştır. Bu hatalardan bazıları şu şekildedir:

- “Sudan’da nüfuslar benzemiyorlar.”
- “Afrika’da çok diller var.”
- “Burada her insanlar Arapça konuşuyorlar.”
- “Sudan’da üç mevsimler vardır.”
- “Biz onunla üniversiteden arkadaşız. Beraber çok eşyalar yapıyoruz.”
- “Tatilde çok eşyalar yapıyorum.”

Bilindiği üzere Türkçede sayı sıfatları ve çokluk ifade eden sözcüklerden sonra gelen isimlerde çokluk eki kullanılmamaktadır. Bu ekin kullanımı ile ilgili yapılan hataların genellikle ekin kullanılmaması gereken yerlerde kullanılması ya da Arapçada çokluğun kelime kökeninde yapılan değişikliklerle oluşturulmasından kaynaklı olarak aynı kuralın Türkçeye olumsuz aktarılmasından kaynaklandığı görülmektedir. Kahraman (2019, s. 72), ana dili Arapça olan öğrencilerin çokluk ekini kullanırken genellikle belgisiz ve sayı sıfatları ile kurulan tamlamalarda hatalar yaptığı görüşündedir. Sudanlı öğrencilerin de yazılı anlatımları incelendiğinde bu doğrultuda hata yapma eğiliminde oldukları görülmektedir.

3.2.2. Hâl ekleri ile ilgili hatalar

Yazılı anlatımlarda en sık karşılaşılan hatalardan biri de hâl eklerinde yapılan hatalardır. Yazılı anlatımlarda hâl eklerinin yanlış kullanılmasına yönelik olarak toplamda 33 adet hata bulunmuştur. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

- “Ben diller çok seviyorum.” (dilleri)
- “Türkçeyi devam edeceğim.” (Türkçeye)
- “Sen Hartum gelecek misin? (Hartum’a)
- “Hartum tarihi ve turistik güzel yerler var.” (Hartum’da)
- “Neden bu mesleği seçtim? Bu soru hep kendimi soruyorum.” (soruyu, kendime)
- “Bir gün televizyonda gezerken bir haber rastladım.” (habere)

Çangal ve Başar (2018, s. 157) Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin eylemler ve adlar arasındaki ilişkiyi anlamlandırabilmeleri ve temel dil becerilerini doğru bir şekilde kullanabilmeleri adına hâl eklerini kavramış olmaları gerektiğini belirtmektedirler. Altaş Özkan’a (1992, s. 117) göre hâl ekleriyle ilgili olarak yapılan yanlışların en önemli sebebi ana dildeki farklılıklardan ve ana dilin eğilimlerinin öğrenilen dile aktarılmasından kaynaklanmaktadır. Türkçede her hâl eki için özel bir ek kullanılmaktadır. Arapçada ise bu ekleri karşılamak için çoğunlukla ilgeçlerden faydalanılmakta ve bir ilgeç bazen birkaç farklı eki karşılamak için kullanılmaktadır (Polat, 1998, s. 38). Sudanlı öğrencilerin yazılı anlatımları incelendiğinde, genellikle hâl eklerinin kullanılması gereken yerlerde kullanılmadığı ya da yanlış kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca Türkçedeki kuralların yanlış veya esik öğrenilmesinden ve ana dilinden olumsuz aktarım yapılmasından kaynaklanan hatalar yapıldığı söylenebilir.

3.2.3. İsim tamlamaları ile ilgili hatalar

İsim tamlamalarında ise 11 adet hataya rastlanmıştır. Bu hatalardan bazıları şu şekildedir:

- “Nil Nehri dünya en uzun nehridir.” (dünyanın)
- “Sudan’da en meşhur yemekleri Fuli Asida ve Mulab’dır.” (Sudan’ın)
- “(Teknolojik aletler) Onlar her evinin önemli bir parçasıdır.” (evin)
- “Sağlık hayatımızdan en önemli parçasıdır.” (hayatımızın)

Zamir n'nin yanlış kullanımına ilişkin 3 adet hata bulunmaktadır.

- “Bayram günüde çok erken (u)yanırız.” (gününde)
- “Afra lokantasıda yemek yiyoruz.” (lokantasında)
- “Açılış töreniden hemen sonra kayıt yaptım.” (töreninden)

Bu bölümdeki hatalar genellikle tamlayan ekinin kullanılmamasından ya da yanlış kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca zamir n'sinin kullanılmayışından kaynaklanan hatalar da göze çarpmaktadır. Polat (1998, s. 39), Arapça isim tamlamalarında Türkçenin tam tersine tamlananın tamlayandan sonra geldiğini ve tamlananın belirtme ögesi aldığını belirtmektedir. Bu durum göz önüne alındığında, ana dili Arapça olan öğrencilerin isim tamlamaları sırasında olumsuz aktarım yaptıkları söylenebilir.

3.2.4. İyelik eki ile ilgili hatalar

Yazılı anlatımlarda iyelik eki ile ilgili olarak 7 adet hataya rastlanmıştır. Bu hatalardan bazıları şu şekildedir:

- “Aslında aileim bu mesleği bana seçtiler.” (ailem)
- “Başka hobiler yok ama okumayı seviyorum.” (hobilerim)
- “Benim çok arkadaş var.” (arkadaşım)

Tuzlukaya (2019, s. 42), ana dili Arapça olan öğrencilerin iyelik eklerini kullanırken çoğunlukla isim tamlamalarının sonunda kullanılan iyelik eklerini unutmalarından dolayı hata yaptıklarını belirtmektedir. Bunun temel sebebi ise Arapçada bu özelliğin bulunmayışındır. Sudanlı öğrencilerin yazılı anlatımları incelendiğinde de aynı durumla karşılaşmıştır. Öğrenciler iyelik eklerini ya hatalı yazmakta ya da hiç kullanmamaktadır.

3.3. Söz Dizimi Hataları

Yazılı anlatımlarda söz dizimine ilişkin 13 adet hata tespit edilmiştir. Bu hatalardan bazıları şu şekildedir:

- “Sudan’da nüfuslar benzemiyorlar hem de Arap hem de Africa.” (Sudanlılar Araplara ve Afrikalılara benzemiyorlar.)
- “Medeni eskiden Sudan’ın başkenti.” (Sudan’ın eski başkenti Medeni’dir.)
- “Geleneksel kıyafetlerimizin adı “Jalabiya” erkekler için.” (Erkekler i.in geleneksel kıyafetimizin adı ‘Jalabya’dır.)
- “Şimdiki zamanda evlerimizde birçok şey var teknoloji yüzünden.” (Günümüzde teknoloji yüzünden evlerimizde birçok şey var.)
- “Kutlamalarda bazı insanlar dans etmek ve şarkı söylemek.” (Kutlamalarda bazı insanlar şarkı söylüyor bazı inşalar dans ediyorlar.)
- “Şehirde Mavi Nil ve Beyaz Nil en meşhur.” (Şehirdeki en meşhur yer Beyaz Nil ve Mavi Nil’dir.)

Bu bölümdeki hataların Türkçenin söz dizimi yapısının anlaşılmasında güçlük çekilmesinden dolayı yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle bu alanın üzerinde daha çok durulması gerektiği söylenebilir. Sudanlı öğrencilerin söz dizimi hatalarının Türkçenin cümle yapısına uygun olmayan şekilde cümleler kurmalarından kaynaklandığı gözlenmiştir. Öğrencilerin ana dilinin Arapça olması nedeniyle cümle kuruluşlarını Arapçada olduğu gibi Türkçeye uygulamaya çalışmaktadırlar. Ayrıca cümle kuruluşlarındaki hataların birçoğu öğrencinin ana dilini tercüme ederek kompozisyon yazmasından kaynaklanmaktadır. Tercüme sırasında birçok hata ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden kompozisyon yazdırılırken öğrenciye tercüme yapmaması gerektiğinin, tercüme yapması halinde çeşitli hatalar yapabileceğinin bilgisi verilmelidir.

3.4. Sözlüksel-Anlamsal Hatalar

Yazılı anlatımlarda toplamda 14 adet sözlüksel-anlamsal açıdan hataya rastlanmıştır. Bu hatalardan bazıları şu şekildedir:

- “Master alacağım.” (Master yapacağım.)
- “Kendi özel şirketimi yapacağım.” (Kendi şirketimi kuracağım.)
- “Sudan’a özel yöresel kıyafetler var. (yöresel ya da geleneksel kıyafetler)
- “Şimdiki zaman evimizde birçok şey var.” (Günümüzde)
- “Hartum’da nüfus 8 milyondan fazla geçer.” (Hartum’da nüfus 8 milyondan fazladır.)
- “Televizyonda gerek sevinçli gerek üzüntülü gibi haberler bizi çok etkiliyor.” (Üzücü haberler)

Bu bölümdeki hataların birçoğunda cümle kuruluşlarında yanlış eylemlerin tercih edildiği, gereksiz sözcüklerin kullanıldığı ya da anlamı bozan yapıların kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca ana dilin olumsuz aktarımından kaynaklanan hatalar bulunmaktadır. Bu durumun giderilmesinde kelime çalışmalarının ve cümle kuruluşu ile ilgili etkinliklerin daha çok yapılması faydalı olabilir.

3.5. Yazım ve Noktalama Hataları

Yazılı anlatımlarda yazım ve noktalama ile ilgili karşılaşılan hatalardan bazıları şu şekildedir:

- “Ben bu yaz türkiyeye gitmek istiyorum.” (Türkiye’ye)
- “türkçe öğrenmek çok güzel.” (Türkçe)
- “Benim şehirimde herşey var.” (her şey)
- “Boş zamanlarımda ailemle yada arkadaşlarımda vakit geçiriyorum.” (ya da)
- “Eski zamanda evlerde bir çok alet yoktu.” (birçok)
- “Aile ve arkadaşlar herseyden önemli.” (her şeyden)

Konuşma sırasında duygu, düşünce ve isteklerin muhataba doğru bir şekilde iletilmesinde kullanılan ses tonu, jest ve mimiklerin yerini yazma sırasında noktalama işaretleri almaktadır (Genç, 2017, s. 35). Sudanlı öğrencilerin yazılı anlatımlarda

noktalama işaretlerinin neredeyse hiç kullanılmadığı görülmektedir. Öğrencilerin yazılı anlatımları incelendiğinde noktalama işareti olarak sadece cümle sonlarında nokta, cümle içinde ise sınırlı sayıda virgül kullandıkları gözlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin cümleye küçük harfle başladıkları ve özel isimlerin yazılışında hata yaptıkları tespit edilmiştir. Gürler (2019, s. 104), bu durumun Arapçada büyük harf-küçük harf ayrımının bulunmayışından kaynaklandığını belirtmektedir. Ayrıca öğrenciler kesme işaretinin kullanılmasında da problem yaşamaktadırlar. Öğrenciler kesme işaretini kullanmaları gereken yerlerde kullanmamakta ya da kullanmamaları gereken yerlerde ekleri ayırmak için kullanmaktadırlar. Bunların dışında, Sudanlı öğrencilerin yazılı anlatımlarda “ya da, birçok, her şey, birkaç, birtakım” gibi ifadeleri yanlış yazdıkları gözlemlenmiştir. Bu hataların temel sebebi olarak derslerde dil bilgisi, kelime öğretimi, okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi üzerinde durulurken yazım ve noktalamanın ihmal edilmesi, arka plana atılması ve öğrencilere bu konuda alıştırmaların yaptırılmamasından kaynaklanmaktadır. Derslerde zaman ayrılarak bu konu üzerinde durulması, öğrencilerin yazılı anlatımlarına dönütler verilirken yazım ve noktalama konusunda da açıklamalarda bulunulması ve konu ile ilgili derslerde çeşitli alıştırmalar yaptırılmasıyla bu sorun giderilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Anlatma becerilerinden olan yazma becerisi yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin en çok ihtiyaç duydukları becerilerden biridir. Yazma becerisinin geliştirilmesi, dil öğretiminde karşılaşılan önemli sorunlardandır. Bu çalışmada, Sudan’da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarında yaptıkları hatalar tespit edilmeye ve çeşitli başlıklar altında sınıflandırılmaya çalışılmıştır.

Yapılan hatalar göz önüne alındığında, hataların temelinde Türkçe ve Arapçanın farklı dil ailelerine mensup olması, alfabelerinin farklı olması ve Sudanlı öğrencilerin Türkçeyi kullanırken Arapçadan olumsuz aktarım yapması yer almaktadır. Kahraman’a (2019, s. 121) göre ana dili Arapça olan ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dil öğretiminde bu temel farklılıkların göz önüne alınması ve eğitimde kullanılan yöntemlerin, materyallerin ve konuların bu farklılıklara göre şekillendirilmesi gerekmektedir. Bu noktadan hareketle, ana dili Arapça olan Sudanlı öğrencilerin Türkçeyi öğrenmeleri sırasında ana dillerinin etkisi ile olumsuz aktarım yapabilecekleri durumlar belirlenmeli ve öğretim süreci planlanırken bu faktörler göz ardı edilmemelidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çalışmaları incelendiğinde ana dili Arapça olan ve Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler üzerine yapılmış olan çalışmalara bakıldığında Polat (1998), Adalar Subaşı (2010), Özdemir ve Yazıcı (2017), Tuzlukaya (2019), Kahraman (2019), Gürler’in (2019) çalışmalarının bu araştırmadaki bulguları desteklediği görülmektedir.

Yazma becerisi, öğrencilerin deneyimleri sonucunda edindiği bilgi ve birikimi kâğıda aktarmasından çok daha karmaşıktır (Genç, 2017, s. 33). Türkçeyi yabancı dil olarak

öğrenen öğrencilerin yazma becerisini kullanırken birçok sorunla karşılaştıkları görülmektedir. Alfabenin farklılık göstermesi, ana dilin öğretimi zorlaştırması, hedef dilin kurallarının eksik ya da yanlış öğrenilmesi veya hata yapmamak adına öğrenilen kuralların kullanılmaması, derslerde kullanılan yöntem ve metotların coğrafyaya uygun olmayışı, ders materyallerinin yetersiz kalması vb. nedenlerden dolayı öğrenciler yazılı anlatımlarda sıklıkla hatalar yapmakta ve bu hatalar giderilmediği takdirde de yanlış öğrenmeler kalıcı olmaktadır.

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen Sudanlıların yazma becerilerini geliştirmek ve yazılı anlatımlarındaki hataları en aza indirmek adına aşağıda bazı öneriler sunulmuştur:

1. Türkçe ve Arapça arasında alfabe ve sesletim açısından büyük farklılıklar bulunmaktadır. Öğreticiler; alfabe öğretimi sırasında sesletim ile ilgili alıştırmalara yer vermeli, bütün seslerin tam olarak öğrenildiğinden emin olmalı, birbirine benzeyen sesleri karşılaştırmalı olarak öğretmeli, özellikle Arapçada bulunmayan seslerin üzerinde durmalıdır. Alfabe öğretimi sırasında dersleri daha ilgi çekici hale getirebilmek adına görsel ve işitsel materyallerden faydalanılabilir.
2. Türkçede bulunup Arapçada bulunmayan “ü, ö, ı” ünlüleri ile “ç, g, ğ, j, p, ş, v” ünsüzleri üzerinde özellikle durulmalı, öğrencilerin bu sesleri tam olarak öğrendiklerinden emin olunmalıdır.
3. Öğrencilerin ana dillerinden olumsuz aktarım yapabileceği durumlar göz önüne alınmalı ve öğretim bu yönde şekillendirilmelidir.
4. Öğrenciler, yazılı anlatımlarda ses bilgisi açısından en çok ünlü uyumunda ve biçim bilgisi açısından ise hâl eklerinde hatalar yapmaktadır. Bu nedenle bu konular öğretilirken daha fazla alıştırma yaptırılmalı, bilgiler somutlaştırılmalı, ek materyallerden faydalanılmalıdır.
5. Türkçe ve Arapça söz dizimi açısından büyük farklılık göstermektedir. Öğrenciler yazılı anlatımlarında ana dili etkisinde kalarak olumsuz aktarım yapabilmekte ve Arapçada olduğu gibi Türkçe cümleler kurma eğilimde olabilmektedirler. Bu nedenle derslerde Türkçe cümle yapısı üzerinde durulmalıdır. Öğreticilerin öğrencilerin yazılı anlatımlarını inceledikten sonra açıklamalı ve uygulamalı olarak dönütlerde bulunması, dikte çalışmalarının yaptırılması bu konuda faydalı olabilir.
6. Öğrencilerin yazım ve noktalama hususunda da sorun yaşadıkları görülmektedir. Bu yanlışların dil öğrenim sürecinin ilerleyen zamanlarında azalacağı düşünülebilir. Fakat Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin derslerinde yazım ve noktalama konusu üzerinde durulması ve derslerde buna yönelik etkinliklerin planlanması yararlı olabilir.
7. Dil bilgisi yapılarının doğru bir şekilde kullanılması yazma sürecini etkileyen önemli bir faktördür. Bu nedenle, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yazma becerisinin geliştirilmesi ve sorunların giderilmesi adına dil bilgisi kurallarının öğretiminde tam öğrenmenin sağlanması gerekmektedir. Buna

yönelik olarak derslerde yapılan etkinliklerin artırılması, çalışma kâğıtlarının hazırlanması, ders kitapları dışında farklı materyallerin kullanılması faydalı olacaktır.

8. Ayrıca öğrencilere farklı türlerde metinlerin okutulması ve bu metinlerden hareketle çalışmaların yapılması; öğrencilerin farklı yapılarla karşılaşmalarını, cümle kuruluşlarını görmelerini, kelime hazinelerini geliştirmelerini sağlayacak ve böylelikle yazma becerilerinin gelişmesini olumlu yönde etkileyecektir.

Kaynakça

- Adalar Şubaşı, D. (2010). TÖMER'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Arap öğrencilerin kompozisyonlarında hata analizi. *Dil Dergisi*, (148), 7-16.
- Adıgüzel, M. S. (2001). Yabancılara Türkçe öğretimi ve gramer-tercüme metodu. *Bilig*, (16), 25-43.
- Altaş Özkan, A. (1992). *Yabancıların Türkçeyi öğrenmeleri esnasında yaptıkları isim hal ekleri yanlışları ve bu konunun değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Barcin, S. (2019). Türkçe Öğrenimi Gören Kırgız Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarındaki Ek Yanlışları. *International Journal of Scientific and Technological Research*, 5(12), 51-56.
- Biçer, N. (2012). Hunlardan günümüze yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(4), 107-133. <https://doi.org/10.7884/teke.100>
- Boylu, E., & Çangal, Ö. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Bosna Hersekli öğrencilerin konuşma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 349-368. <https://doi.org/10.7884/teke.422>
- Boylu, E., Güney, E. Z., & Özyalçın, K. E. (2017). Yanlış çözümleme yaklaşımına göre Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B1 seviyesi öğrencilerinin yazılı anlatımlarının değerlendirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(3), 184-202. <http://dx.doi.org/10.18298/ijlet.1812>
- Büyükikiz, K. K., & Hasırcı, S. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarının yanlış çözümleme yaklaşımına göre değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(4), 51-62. <https://doi.org/10.16916/aded.15994>
- Ceran, D., Yıldız, D., & Çakın, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçenin öğreniminde yazılı ve sözlü anlatımlarda yapılan yanlışlar: Japon örneği. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES (2015), 476-494.

- Corder, SP. (1967). Öğrenci hatalarının önemi. *IRAL: Dil Öğretiminde Uygulamalı Dilbilimin Uluslararası İncelemesi*, 5(4), 161-170. <https://doi.org/10.1515/iral.1967.5.1-4.161>
- Çangal, Ö., & Başar, U. (2018). Yabancılar Türkçe öğretiminde ad durum eklerinin yan işlevlerinin öğretilmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 7(19), 155-189.
- Çerçi, A., Derman, S., & Bardakçı, M. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarına yönelik yanlış çözümlemesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 695-715. <https://doi.org/10.21547/jss.256710>
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe öğretimi*. Pegem.
- Devecioğlu, K. (2017). *Türkiye-Afrika ilişkilerinin politik ekonomisi: Sudan örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Ersoy, S. (1997). *Türkçe öğrenen yabancıların yazılı anlatım yanlışlarının dil bilgisi açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Genç, H. N. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma eğitimi bağlamında yazım ve noktalama. *Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi*, 168(2), 31-42. https://doi.org/10.1501/Dilder_0000000242
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 178-195.
- Göçer, A., & Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Turkish Studies*, 6(3), 797-810.
- Gürler, M. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Suriyeli öğrencilerin yazılı anlatımlarında hata çözümlemesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- İnan, K. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen İranlıların yazılı anlatımlarının hata analizi bağlamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 9(9), 619-649.
- Kahraman, F. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen ve ana dili Arapça olan öğrencilerin yazma becerisinde yaptıkları yanlışların çözümlenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Kirik, E. (2018, 9-12 Eylül). *Yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında Yunus Emre Enstitüsünün Sudan'da gerçekleştirdiği faaliyetler üzerine*. 3. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (UBAK 2018), Nevşehir, Türkiye.
- Murcia, M. C. (1991), *Teaching English as a second or foreign language*. Heinle&Heinle.
- Özdemir, C. (2018). Günümüzde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin durumu. *Alatoo Academic Studies*, (1), 11-19.

- Özdemir, V., & Yazıcı, H. M. (2017). Araplara Türkçe öğretiminde alfabe sorunu: İskenderiye örneği. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi*, 2(1), 56-70.
- Polat, H. (1998). *Arapların Türkçe öğrenirken karşılaştıkları sorunlar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Richards, J. C. (1974). *A noncontrastive approach to error analysis hypothesis*. Longman.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. (4. bs.). Anı.
- Tiryaki, E. N. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma eğitimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 38-44. <http://dx.doi.org/10.16916/aded.16018>
- Tuzlukaya, S. (2019). Filistinli öğrencilerin Türkçe öğrenirken temel düzeyde (A1-A2) karşılaştıkları ortak güçlükler. *Aydın Türkçe Öğretim ve Uygulama Merkezi*, (4), 31-55.
- Yılmaz, F., & Bircan, D. (2015). Türkçe Öğretim Merkezi'nde okuyan yabancı öğrencilerin yazılı kompozisyonlarının "Yanlış Çözümleme Yöntemi"ne göre değerlendirilmesi. *International Journal of Language Academy*, 3(1), 113-126.
- Yılmaz, T. O. (2018). Türklerin Sudan'daki hâkimiyet ve idaresi. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 118(233), 147-180.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Zengin, İ. (2013). *Geçmişten günümüze Türkiye-Sudan ilişkileri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.

Çıkar Çatışması Beyanı:

Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı:

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

Extended Abstract

Writing skills, among the expressing skills, is one of the skills most required by those learning Turkish as a foreign language. Developing writing skills is one of the important problems encountered in language teaching. In this study, we have tried to determine the mistakes made by those learning Turkish as a foreign language in Sudan in their written expressions and to classify them under various headings.

When we consider the mistakes made, we have concluded that errors are made due to reasons such as Turkish and Arabic languages belong to different language families, their alphabets are different, and Sudanese students make a negative transfer from Arabic when using Turkish. According to Kahraman (2019, p. 121), these basic differences should be taken into consideration in the language teaching of those whose native language is Arabic and learning Turkish as a foreign language, and the methods, materials and subjects used in education should be determined according to these differences. From this aspect, situations in which Sudanese speaking Arabic as the native language can make negative transfers under the influence of their mother tongue while learning Turkish should be determined and these factors should not be ignored while planning the teaching process.

When the studies on teaching Turkish as a foreign language and the studies on those whose native language is Arabic and learning Turkish as a foreign language are examined, it has been found that the studies of Polat (1998), Adalar Subasi (2010), Özdemir and Yazıcı (2017), Tuzlukaya (2019), Kahraman (2019), Gürler (2019) support the findings of this research.

Writing skills is much more complex than putting down the knowledge and experience acquired by students on paper (Genç, 2017, p. 33). It has been figured that students learning Turkish as a foreign language encounter many problems while using their writing skills. Students often make mistakes in written expressions due to reasons such as the difference in the alphabet, the native language making to learn another language difficult, learning the rules of the target language incompletely or incorrectly, or not using the learned rules in order not to make mistakes, the unsuitability of methods used in the classes for geography, and the insufficiency of the course materials and if these errors are not corrected, the learning of a language in a wrong manner becomes permanent.

Some suggestions are presented below in order to improve the writing skills of Sudanese learning Turkish as a foreign language and to minimize the mistakes in their written expressions:

1. There are great differences between Turkish and Arabic in terms of alphabet and pronunciation. During the alphabet teaching, teachers should include exercises related to pronunciation, make sure that all vowels are learned completely, teach similar vowels comparatively, and especially focus on vowels that are not found

in Arabic. Visual and auditory materials can be used to make the classes more interesting during alphabet teaching.

2. Special attention should be paid to the vowels such as “ü, ö, ı” and the consonants “ç, g, ğ, j, p, ş, v” that are found in Turkish but not in Arabic, and it should be ensured that students learn these vowels completely.
3. Situations where students can make negative transfers from their native language should be considered and teaching program should be determined accordingly.
4. Students make mistakes mostly in vowel harmony in terms of phonetics and case suffixes in terms of morphology in written expressions. Therefore, while teaching these subjects, more exercises should be done, information should be concreted, and additional materials should be used.
5. Turkish and Arabic differ greatly in terms of syntax. In their written expressions, students can make negative transfers under the influence of their native language and tend to form Turkish sentences as in Arabic. Therefore, Turkish sentence structure should be emphasized in the lessons. After examining the written expressions of the students, it may be beneficial for the instructors to provide explanatory and applied feedback and to have dictation studies done.
6. It has been observed that the students also have problems with spelling and punctuation. We may assume that these mistakes will decrease later in the language learning process. However, it may be useful to focus on spelling and punctuation in the lessons of foreign students learning Turkish and to plan activities for this in the lessons.
7. The correct use of grammatical structures is a significant factor affecting the writing process. Therefore, it is necessary to ensure full learning in the teaching of grammar rules in order to improve writing skills and eliminate problems in teaching Turkish as a foreign language. It would be beneficial to increase the activities carried out in the classes, to prepare worksheets, and to use different materials other than textbooks accordingly.

In addition, having students read different types of texts and working on these texts will enable students to encounter different structures, see sentence structures, develop their vocabulary, and thus positively affect the development of their writing skills.